

HARIDUSE RAHVAKOMISSARIAADI TEATAJA

AMETLIK AJAKIRI

ENSV Riigiraamatukogu

Ilmub tarviduse järgi, umbes 24 vihikut aastas.

Toimetuse asukoht ja aadress: Tallinn, Hariduse Rahvakomissariaat (Tõnismägi 11). Tel. 453-49

Nr. 12.

30. oktoobril 1940.

Nr. 12.

Ajakirja „Hariduse Rahvakomissariaadi Teataja“ toimetamise juhend.

Kooli õpilaspere organisatsiooni juhend.

Õpilaste hindamise juhend.

Hariduse Rahvakomissariaadi 1940. a. 25. oktoobri korraldus nr. 31056 klassitunnistuste asjas.

Kooliruumide kasutamise juhend.

Rahvamajade korraldamise juhend.

Juhend õppetöö vahezegade, pühade ja muude tähtpäevade kohta 1940/41. kooliaasta II poolel.

Hariduse Rahvakomissari 24. oktoobri 1940 juhend kinoetenduste korraldamise kohta.

ENSV Ringhäälingu kooliraadio saatekava 1940/41. õppeaasta novembrikuus.

AMETLIK OSA.

Ajakirja „Hariduse Rahvakomissariaadi Teataja“ toimetamise juhend.

Antud Hariduse Rahvakomissari poolt 25. oktoobril 1940.

§ 1. Ajakirja „Hariduse Rahvakomissariaadi Teataja“ väljaandmise eesmärgiks on teha teatavaks ühtlase kindla korra järgi Hariduse Rahvakomissariaadi poolt antud ja kehtimapanud juhendid, ringkirjad, üldised korraldused ja vastavad otsused, kiirendada seega menetlust, kergendada vastavate sisujuhtide kaudu nende juhendite, ringkirjade, üldiste korralduste ja otsuste käsitlemist ja alalhoidu ning hõlbustada nende kohaldamist ajakirja mitteametlikus osas avaldatavate seletuste ja teadete kaasabil.

§ 2. Ajakiri „Hariduse Rahvakomissariaadi Teataja“ koosneb ametlikust ja mitteametlikust osast.

§ 3. Ajakirja ametlikus osas avaldatakse Hariduse Rahvakomissariaadi juhendid, ringkirjad ja üldised korraldused kui ka vastavad otsused, mis kuuluvad teatamisele Rahvakomissariaadile alluvatele asutistele, õppejõududele ja töötajatele.

Peale selle trükitakse ajakirjas tarbe korral äratrükina ENSV Teatajas avaldatud üldisema tähtsusega seadused, seadlused ja määrused rahvahariduse ja kultuuri aladel.

§ 4. Ajakirja mitteametlikus osas avaldatakse Rahvakomissariaadi mitmesuguseid teateid, teadaandeid ja seletusi.

§ 5. Ajakirja „Hariduse Rahvakomissariaadi Teataja“ väljaandjaks on Hariduse Rahvakomissariaat. Ajakirja toimetatakse Rahvakomissariaadis.

§ 6. Ajakirja vastutava toimetaja nimetab Hariduse Rahvakomissari Rahvakomissariaadi töötajate hulgast. Vastutav toimetaja on ühtlasi ka tegev toimetaja.

§ 7. Vastutava toimetaja ülesandeks on ajakirjas avaldamiseks antud materjalide läbivaatamine ja nende avaldamise järjekorra määramine, hoolitsemine ajakirja õige ajaks ilmumise eest, ajakirja sisujuhtide koostamine ja teiste ajakirja toimetamisega ühenduses olevate ülesannete täitmine.

Vastutaval toimetajal on õigus panna ajakirja toimetamisega ühenduses olevaid ülesandeid temale alluvatele töötajatele, kes on kohustatud täitma neid ülesandeid.

§ 8. Ajakirja ametlikus osas avaldamisele kuuluvad materjalid määrab Hariduse Rahvakomissar, tema asetäitjad ja Rahvakomissariaadi osakondade juhatajad, — igaüks oma tegevuse alalt.

§ 9. Ajakiri ilmub tarviduse järgi, umbes 24 vihikut aastas, iga vihik 4—36 lehekülge. Ajakirja formaat on 25×17 sm ja paber umbes sama, mida tarvitatakse ENSV Teataja trükkimiseks.

§ 10. Ajakirja vihiku esimesel leheküljel on ülal ajakirja nimetus „Hariduse Rahvakomissariaadi Teataja“ ja selle all vihiku järjekorra number, mis algab igast 1. jaanuarist, ilmumise aasta ja kuupäev ning ametliku osa sisukord.

§ 11. Ajakirja vihikute ilmumise aja määrab vastutav toimetaja vastavalt ajakirjas avaldamiseks antud materjalide hulgale ja nende avaldamise vajaduse kiirusele.

§ 12. Igal aastal ilmunud ajakirja kohta koostatakse ja avaldatakse süstemaatilise sisukord.

§ 13. Ajakiri antakse või saadetakse Hariduse Rahvakomissariaadile alluvatele õppeasutistele ja teistele vastavatele asutistele sellekohase nimekirja järgi tasuta.

§ 14. Ajakirja trükkimise kulud, samuti ka saatekulud kannab Hariduse Rahvakomissariaat.

§ 15. Maakondade ja linnade töötava rahva saadikute Nõukogude täitevkomiteede rahvahariduse osakonnad (kuni nende asutamiseni maa- ja linnakoolivalitsused) on kohustatud saatma Hariduse Rahvakomissariaadile õppeasutiste ja teiste vastavate asutiste täpsed nimestikud, kellele on vaja saata ajakiri „Hariduse Rahvakomissariaadi Teataja“, samuti on nad kohustatud teatama vajalikest muudatustest ja täiendustest neis nimestikes.

§ 16. Peale Hariduse Rahvakomissariaadi ja temale alluvate asutiste antakse ajakirja tasuta tarbe korral ka teistele vastavatele asutistele ja ametisikutele.

Hariduse Rahvakomissar Nigol Andresen.

Üldosakonna direktor A. Kurvits.

Kooli õpilaspere organisatsiooni juhend.

Antud Hariduse Rahvakomissari poolt 24. oktoobril 1940.

§ 1. Õpilaspere organisatsioon, koondades kõik kooli õpilased ühte sõbralikku kollektiivi, aitab õpetajaile kaasa kasvatada õpilasist ausaid, ustavaid, kultuurseid ja distsiplineeritud sotsialistliku kodumaa kodanikke.

§ 2. Õpilaspere organisatsioonid taotlevad, et iga õpilane täidaks korralikult oma õppeülesanded, oleks sõbraliku ning viisaka käitumisega oma kaasõpilaste kui ka täiskasvanute vastu, hoiaks sotsialistlikku omandust ja peaks kalliks oma kooli ja klassi au.

§ 3. I—IV õppeaastal klassijuhataja määrab klassi organisaatorid. Nende ülesandeks on: klassi heakorra teostamine (puhtuse järelevalve, tuulutamine, õppevahendite jagamine jne.), õpilaste virgutamine sotsialistlikuks võistlustööks, klassi ilustamiseks jne.

§ 4. Alates V klassist valitakse klassi üldkoosolekul klassi organisaator ja tema kaks abi, kõik ametiajaga üheks poolaastaks.

Klassi organisaator ja tema abid moodustavad õpilaste klassikomitee, kes töötab klassijuhataja ja õpilaste koolikomitee juhtimisel, ühtlasi tihedas kontaktis klassi ja kooli komnoorte ning pioneerorganisatsioonidega.

Õpilaste klassikomitee ülesandeks on:

- a) hoolitseda selle eest, et kõik õpilased täpselt täidaksid kooli poolt antud korraldused;
- b) korraldada õpilaste korrapidamist klassides ja kabinettides ning teostada selleks vajalist järelevalvet;
- c) korraldada üks kord kuus klassijuhataja juhtimisel klassi üldkoosolek klassi töötaseme tõstmise arutamiseks ning organiseerida õpetaja järelevalvel klassi nõrgemate õpilaste seltsimehelikku abistamist;
- d) abistada klassijuhatajat sotsialistliku võistluse organiseerimisel ja kontrollimisel;
- e) juhtida oma klassi õpilasi õpilaspere organisatsiooni harrastusringidesse;
- f) juhtida õpilasi kooli raamatukogu kasutamisele;
- g) organiseerida ja koos õpetajatega korraldada ekskursioone, jalutuskäike, koosviibimisi, teatrite, kinode, muuseumide ja näituste külastamist.

Nende tööde teostamiseks rakendab klassikomitee kõiki vastava klassi õpilasi. Veerandaasta lõpul annab klassikomitee klassi üldkoosolekul aruande tehtud töö kohta.

§ 5. Klassikomitee korraldab klassi üldkoosolekuid klassi edukuse, distsipliini, sotsialistliku võistluse, ühiskondliku töö läbiviimise ja m. s. probleemide arutlemiseks. Klassi üldkoosolekud toimuvad klassi organisaatori või tema abi juhtimisel ning klassijuhataja juuresolekul. Klassikomitee töökava ja otsused kinnitatakse klassijuhataja poolt.

§ 6. Keskkoolides valitakse õpilaspere üldkoosolekul või klasside esindajate koosolekul kuni seitsmeliikmeline õpilaste koolikomitee ametiajaga üheks poolaastaks. Peale valitavate liikmete kuulub sellesse komiteesse ELK Noorteühingu kooli algorganisatsiooni sekretär või kommunistlike noorte esindaja.

Õpilaste koolikomiteesse valitakse kooli parimad ja aktiivsemad õpilased, kes omavad oma koolikaaslaste hulgas suurimat autoriteeti.

Õpilaste koolikomitee valib enda hulgast juhataja, juhataja asetäitja ja sekretäri. Teised koolikomitee liikmed töötavad komitee eriülesannetes.

§ 7. Õpilaste koolikomitee ülesandeks on:

- a) organiseerida õpilaspere hulgas sotsialistlikku võistlust eeskujuliku õppimise ja teadliku distsipliini tugevdamiseks ja korraldada süstemaatilist kontrolli õpilastele pandud kohustuste täitmise üle;
- b) arutada oma koosolekul koolijuhataja juuresolekul õppeedukuse ja distsipliini parandamiseks abinõude tarvitusele võtmist;
- c) organiseerida harrastusringe, loenguid, ettekandeid, kirjandusõhtuid, vaidlusi jne.
- d) juhtida õpilasi ühiskondlikule tööle ja seltskondlik-poliitilisist üritusist osavõtmisele;
- e) aidata organiseerida ja juhtida klassikomiteede tööd ning anda neile selleks vajalikku abi.

Õpilaste koolikomitee koos oma kooli komnoorte ja pioneeride organisatsiooni üksustega annab välja kooli seinalehte ja ajakirja, valmistab ette ja teostab kooli pidustusi, õpilasohtuid ja muid massilisi üritusi.

Õpilaskomitee esindaja (rsp. esindajad) võtab koolijuhataja kutsel osa neist õppenõukogu koosolekuist, kus arutellakse õpilaspere organisatsiooni tööalasse puutuvaid küsimusi.

§ 8. Õpilaste klassi ja koolikomiteed valitakse hiljemalt ühe kuu jooksul õppetöö algusest arvates.

Valimiste eel korraldatakse õpilaste hulgas selgitustööd õpilaspere organite tähtsuse kohta; selgitustöö teostatakse õpetajate, õpilaspere ja pioneeride organite poolt direktori ja komnoorte juhtimisel.

§ 9. Õpilaste koolikomitee töötab koolijuhataja ja komnoorte juhtimisel ning järelevalvel. Õpilaste koolikomitee töökava ja otsused kinnitatakse koolijuhataja poolt, kelle ülesandeks on anda õige poliitiline suund õpilaste koolikomitee tööle, mille kogu tegevus peab olema suunatud õppetöö edukuse tõstmiseks ja teadliku distsipliini süvendamiseks.

§ 10. Õpilaste koolikomitee koosolekud toimuvad vähimalt kord kuus. Vajaduse korral kutsutakse koosolekuile ka klassikomiteede esindajad. Igast õpilaste koolikomitee koosolekust võtab osa koolijuhataja või tema asemik.

§ 11. Lähemad juhtnõõrid kooli õpilaspere tegevuseks käesoleva juhendi raamides annab õppenõukogu.

Hariduse Rahvakomissar Nigol A n d r e s e n.

Kooliosakonna direktor V. A l t t o a.

Õpilaste hindamise juhend.

Antud Hariduse Rahvakomissari poolt 25. oktoobril 1940.

A l u s: Avalikkude algkoolide seaduse (SK VI 1938, 1, 3) §§ 47 ja 55, Keskkoolide seaduse (RT 1940, 103, 1026) § 11, Õpetajate seminaride seaduse (SK VI 1938, 1, 8) § 22, Pedagoogiumide seaduse (SK VI 1938, 1, 9) § 20 ja Kutsehariiduslikkude õppeasutiste seaduse (SK VI 1938, 1, 6) §§ 78 ja 85.

§ 1. Õppeasutistes ja eksamikomisjonides tuleb tarvitada viiejärgulist hindamisviisi järgmiste tähendustega: väga hea — 5, hea — 4, rahuldav — 3, puudulik — 2 ja nõrk — 1.

§ 2. Hindamisele kuuluvad õpilaste edasijõudmine õppeainetes, õpilaste käitumine, hoolsus ja korralikkus.

§ 3. Õpilaste hindamine õppeaineis toimub õpilaste suuliste vastuste, kirjalike tööde, praktiliste harjutuste ja muude õppeülesannete täitmise ning õppetöö üldise edukuse põhjal. Õpilaste käitumise, hoolsuse ja korralikkuse hindamine toimub tähelepanekute järgi koolikorra põhimõtete ja õppetöö alusel.

§ 4. Õpilaste hindamise tulemuste kohta antakse õpilastele teatelehed või tunnistused käesolevas juhendis ettenähtud korras. Klassitunnistustel ja rakendusraamatuis märgitakse hinded käesoleva juhendi § 1 nimetatud numbritega, koolist lahkumisel antavail tunnistustel ja lõputunnistustel sõnadega ja sulgudes numbritega.

§ 5. Õpilaste edasijõudmise kohta õppeaineis, käitumise, hoolsuse ja korralikkuse, samuti ka nende koolist puudumise ja hilinemise kohta antakse õpilastele klassitunnistused nende vanemaile või hooldajale esitamiseks ja allakirjutamiseks. Klassitunnistused antakse neli korda aastas. Iga õppeveerandaasta lõpul märgitakse tunnistusele veerandaasta hinded ja õppeaasta lõpul aastakokkuvõtte- ja eksami-hinded, üldkokkuvõtte ning õppenõukogu otsused klassikursuse lõpetamise, järel-eksamite või õppeülesannete määramise, klassikursust kordama jätmise või koolist lahkumise kohta. Erandi moodustavad need kutsekoolid, millede kohta on kehtivad erikorraldused. Õppenõukogu otsusel võib klassitunnistusele teha tähendusi ka õpilase positiivsete omaduste kohta.

§ 6. Klassitunnistuse vormi määrab Hariduse Rahvakomissariaadi Kooliosakond. Klassitunnistusele kirjutab alla klassijuhataja iga veerandaasta lõpul ja aasta lõpul ka koolijuhataja või tema asetäitja, varustades ühtlasi tunnistuse kooli pitsatiga.

§ 7. Hindamist õppeaineis toimetab vastava aine õpetaja või eksamikomisjon. Koolijuhatajal ja õppenõukogul ei ole õigust hinnet ilma õpetaja või eksamikomisjoni nõusolekuta muuta. Hindamist käitumises, hoolsuses ja korralikkuses toimetab õppenõukogu.

§ 8. Käesolev juhend jõustub alates 1. novembrist 1940. Sellest tähtjast arvates kaotab kehtivuse Õpilaste hindamise määrus (HMT 2, 1940).

Hariduse Rahvakomissar Nigol A n d r e s e n.

Kooliosakonna direktor V. A l t t o a.

Hariduse Rahvakomissariaadi 1940. a. 25. oktoobri korraldus nr. 31056 maa- ja linnakoolivalitsustele ning koolide juhatajaile klassitunnistuste asjas.

HM Koolivalitsuse 1934. a. 23. märtsi korralduse nr. 3243 (HM T 5, 1934) I osa pp. 1 ja 7 ning Haridusministeeriumi 1938. a. 5. detsembri korralduse nr. 31548 (HM T 26, 1938) I ja II osa p. 1 ettenähtud alg-, täiendus- ja kesk-koolide ning gümnaasiumide klassitunnistuste vormid muudetakse ja pannakse kehtima siia juurdelisatud kujul.

Rootsi, läti ja juudi õppekeelega koolide tunnistustel tuleb õppeained märkida ENSV üldharidusliku kooli üleminekutunnikavas (HRK T 3, 1940) ettenähtud järjekorras.

Kutsekoolide tunnistustele tuleb õppeained märkida nende koolide kehtivate tunnikavade alusel, kooskõlas koolidele sel alal tehtud korraldustega.

Hariduse Rahvakomissar Nigol A n d r e s e n.

Kooliosakonna direktor V. A l t t o a.

K O O L I

K L A S S I T U N N I S T U S

.....
(kooli nimetus)

..... klass

.....
(õpilase ees- ja perekonnanimi)

19...../..... kooliaasta

Õppeained	Edasijõudmine õppeaineis						
	I vee- rand	II vee- rand	III vee- rand	IV vee- rand	Aasta- kokku- võte	Eksa- mihin- ded	Üld- kokku- võte
1. Eesti keel							
2. Vene keel							
3. .... keel							
4. Ajalugu							
5. Konstitutsioon							
6. Matemaatika							
7. Füüsika							
8. Astronoomia							
9. Keemia							
10. Maateadus							
11. Loodusteadus							
12. Ilukiri							
13. Joonistamine							
14. Joonestamine							
15. Käsitöö							
16. Laulmine							
17. Kehaline kasvatus							
18. Sõjaväeline õpetus							
19.							
20.							
21.							
22.							

Märkus: 5 = väga hea; 4 = hea; 3 = rahuldav; 2 = puudulik; 1 = nõrk;

Õppenõukogu otsused ja tähendused.

I veerandil	II veerandil	III veerandil	IV veerandil
Käitumine	Käitumine	Käitumine	Käitumine .....
Hoolsus	Hoolsus	Hoolsus	Hoolsus .....
Korralikkus	Korralikkus	Korralikkus	Korralikkus .....
Puudunud .... tundi	Puudunud .... tundi	Puudunud .... tundi	Puudunud .... tundi
Hilinenud .... korda	Hilinenud .... korda	Hilinenud .... korda	Hilinenud .... korda
.....	.....	.....	.....
(klassijuhataja)	(klassijuhataja)	(klassijuhataja)	(klassijuhataja)
.....	.....	.....	.....
(õpilase vanema või hool- daja allkiri)	(õpilase vanema või hool- daja allkiri)	(õpilase vanema või hool- daja allkiri)	(õpilase vanema või hool- daja allkiri)

Õppetöö algab kooliaasta II poolel
..... jaanuaril 19..... a.

Õppetöö algab järgneval kooliaastal
..... 19..... a.
Järeleksamid algavad sügisel
..... 19..... a.

Otsus kevadel:

Märkusi ja tähendusi:

Viiakse ..... klassi
Jäetakse ..... klassi teiseks aastaks
Järeleksam sügisel .....
.....
Õppeülesanne sügisel .....
.....

.....
.....
.....
.....
.....

Kooli pitsat.

Koolijuhataja .....

Otsus sügisel:

.....
.....
.....

Kooli pitsat.

Koolijuhataja .....

Kooliruumide kasutamise juhend.

Antud Hariduse Rahvakomissari poolt 24. oktoobril 1940.

1. Kohtades, kus puuduvad rahvamajad, või kus rahvamaja aset täidab koolimaja, tuleb kõigiti soodustada kooliruumide andmist hariduslikeks otstarbeiks, nagu kursuste, õpiringide, loengute jne. korraldamiseks.

2. Kooliruumide kasutamise loa annab kooliülalpidaja koolijuhataja nõusolekul.

3. Koolijuhatajal on õigus keelduda nõusolekut andmast, kui on põhjendatud eeldusi selleks, et korraldatav üritus takistab koolitööd või häirib õpilaste elu kooli-internaadis.

4. Kooliruumide kasutada andmist pidudeks, mis tingivad kooli mööbli ja seadmete väljatõstmist kooliruumidest, kui see on seotud raskustega ja ohustab mööblit (kitsad trepid ja ukсед), võib lubada ainult koolitöö vaheaegadel.

5. Ürituste korraldamisel võib kasutada vaid ruume ja kooliseadmeid, millede suhtes on kokku lepitud.

6. Peod ja koosviibimised koolitöö ajal korraldatagu võimalikult puhkepäeva eelõhtul.

7. Kooliruumid koristatakse ja seatakse korda pärast kasutamist ürituse korraldaja kulul hiljemalt kella 7-ks üritusele järgneva päeva hommikul, puhke- ja töövabadel päevadel kella 12-ks.

8. Ruumide kasutaja vastutab selle eest, et ei kannataks kooli mööbel, õppeabinõud ja muud seadmed. Rikutud esemete hinna või kordaseadmise kulu tasub ruumide kasutaja.

9. Koosoleku iseloomuga koosviibimised kooliruumides (kõnekoosolekud, õpingid, loengud, kursused j. t.) peavad lõppema hiljemalt kell 23.00; peod ja perekonnaõhtud — hiljemalt kell 1.00.

10. Igasugustel koosviibimistel peab viibima korrapidaja, kes vastutab korra ja puhtuse eest.

11. Tee- ja tantsuõhtute korraldamine ning alkohoolsete jookide tarvitamine kooliruumes on keelatud.

Suitsetada võib ainult selleks määratud ruumis.

Võimlaks määratud ruumide kasutamine tantsuks võib toimuda ainult erakordselt. Kasutamisele peab järgnema põhjalik puhastus kasutaja poolt.

12. Igasugustel koosviibimistel kooliruumes või kooli maaalal on keelatud eba- viisakad väljendused ja koolikorrale mittevastav käitumine, samuti viibimine kooliruumes või kooli maaalal ebakaines olekus.

13. Ruumes viibitagu ülirieteta ja mütsita, kui ruumid on normaalselt soojad; tegelaste kogunemine ja lahkumine sündigu vaikselt, et mitte häirida õpilaste õppetööd ja öörahu.

14. Pidude korraldamisel on ruumide kasutaja kohustatud hoolitsema, et tuletõrjevalve oleks vastava varustusega kohal ja et kohal oleks tarviline arv peokorraldajaid.

15. Tasu ruumide kasutamise, kütte ja valgustuse eest määrab kooliülalpidaja koolijuhataja nõusolekul.

16. Kooli seadeldiste (näitelava dekorats., muusikainstr. jne.) kasutamise eest määrab tasu koolijuhataja koolihoolekogu otsustel. Vastav tasu läheb kooli kasutusse.

17. Käesoleva juhendi maksmahakkamisega kaotavad kehtivuse Haridusministeeriumi ringkirjad 28. aprillist 1926. nr. 21527, 1. märtsist 1929 nr. 25173, 7. jaanuarist 1929. nr. 24460, 9. juulist 1929. nr. 21492 ja 12. jaanuarist 1935. nr. 32364.

Hariduse Rahvakomissar Nigol Andresen.
Kooliosakonna direktor V. Altoa.

Rahvamajade korraldamise juhend.

ENSV Teataja 1940, 34, 390.

Antud Hariduse Rahvakomissari poolt Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu määruse poliitharidustöö korraldamise kohta (ENSV Teataja 1940, 24, 270) § 3 alusel 15. oktoobril 1940.

I.

I. Rahvamaja ülesanded.

§ 1. Rahvamaja ülesandeks on noorte ja täiskasvanud kodanike kasvatamine ja edasiharimine sotsialismi ülesehitamise huvides nende kultuuritaseme, kommunistliku teadvuse ja võimete tõstmise teel.

Selle ülesande täitmiseks kuulub rahvamajadele eriti:

1. Poliithariduse alal.

a) Poliitharidustöö organiseerimine ja korraldamine oma ringkonna kõige laiemais rahvahulkades, eriti Marxi-Engelsi-Lenini-Stalini õpetuse, Kommunistliku Partei ajaloo, NSVL ja Eesti NSV Konstitutsioonide ja NSVL rahvaste ajaloo õppimise alal.

b) Kaasaaitamine Nõukogude valitsuse, Kommunistliku Partei ja ametiühingute otsuste elluviimisele vastava selgitustöö kaudu.

c) Selgitustöö teostamine töötava rahva saadikute Nõukogude, kohtute, ametiühingute organite jne. valimiste puhul.

d) Osavõtmine NSVL ja Eesti NSV riiklik-ühiskondlike tähtpäevade tähistamisest.

e) Poliithariduslike ja kultuuriliste ringide organiseerimine ja juhtimine.

f) Ühiskondlik-poliitiliste ja kultuuriliste loengute, referaatide ja vestluste korraldamine.

g) Ühiskondlik-poliitilistes küsimustes kodanikele nõuande ja selgituse korraldamine.

h) Töösse ja ühiskondlikku omandisse sotsialistliku suhtumise kasvatamine, sotsialistliku võistluse ja lööktööliikumise korraldamine.

i) Teadliku distsipliini kõvendamine.

j) Usuvastase propaganda organiseerimine.

k) Internatsionaalse kasvatuse teostamine.

l) Kodanike kultuurilis-tehnilise taseme tõstmine.

m) Teaduse, tehnika, kirjanduse ja kunsti populariseerimine.

2. Põllumajandusliku propaganda alal (maa rahvamajades).

a) Selgitustöö Nõukogude valitsuse, Kommunistliku Partei ja ametiühingute otsuste elluviimiseks põllumajanduse alal.

- b) Põllumajanduslike ringide organiseerimine ja juhtimine.
- c) Selgitustöö põllumajanduslike näituste ettevalmistamise alal.
- d) Põllumajanduslikule katseasjandusele kaasaaitamine nõuande, kirjanduse levitamise jne. teel.

3. Tööstusliku propaganda alal (linnade ja tööstuskeskuste rahvamajades).

a) Selgitustöö Nõukogude valitsuse, Kommunistliku Partei ja ametiühingute otsuste elluviimiseks.

b) Kaasaaitamine sotsialistlikule võistlusele, töödistsipliini ja tööviljakuse tõstmisele ning stahhaanovlikule liikumisele selgitustöö, stahhaanovlaste kogemuste levitamise (loengud, vestlused jne.), tehniliste õpiringide korraldamise (kasutades oma käitiste tehnilisi jõude), stahhaanovluse-õhtute korraldamise, tehnilise kirjanduse levitamise, stahhaanovliku töö näituste korraldamise, vastava nõuande jne. kaudu.

c) Tööliste tutvustamine tööstuse ülesannetega, riiklike plaanide ning tootmiskavadega ja võistluste korraldamine tootmiskavade täitmise ning ületamise aladel.

d) Tööliste tutvustamine NSVL saavutustega tootmisprotsessi alal.

4. Maa kaitsevõime tugevdamise propaganda alal.

a) Rahvusvahelise seisukorra ja imperialistlike sõdade põhjuste selgitamine.

b) Noorte ettevalmistamine Punaarmee astumiseks ja rahva ettevalmistamine maa kaitseks (selgitustöö punaarmee ülesannetest ja kohustustest, propaganda „Valmis tööks ja kaitseks“ normide omandamiseks, õhukaitse ringide organiseerimine, suusapropaganda jne.).

c) Kehakultuuri eest hoolitsemine ja selleks spordiringide tegevuse arendamine Spordikeskuse juhendite järgi.

d) Rahva ja Punaarmee vahelise sõpruse süvendamine.

5. Raamatukogu ja lugemistoa alal.

a) Hoolitsemine raamatukogu, lugemistoa ja käsikogu korrapärase uue kirjandusega täiendamise, ruumide ja seadete varustamise ning tegevuse edukuse eest.

b) Raamatukogu juurde laste ja noorsoo osakondade avamine.

c) Raamatukogu kasutajate aktiivi organiseerimine.

d) Raamatukogu kasutajate arvu tõstmine ja töö organiseerimine lugejatega nõuande, kirjanduse soovitamise, lugemishuvi uurimise, teatmete hankimise, ühislugemise jne. näol.

6. Rahva kunstilise isetegevuse arendamise alal.

a) Lauu- ja muusikakooride ning orkestrite organiseerimine ja nende töö ning repertuaari korraldamine.

b) Näiteringide ja kohaliku maateatri organiseerimine ning töö ja repertuaari korraldamine.

c) Andekate kodanike kunstiliste võimete arengule kaasaaitamine.

d) Ettevalmistamine üldistele pidudele ja võistlustele teatri, muusika ja muu kunstilise isetegevuse alal ning osavõtt neist.

e) Rahvamängude ja rahvatantsude harrastamise korraldamine.

7. Laste- ja noorsootöö alal.

- a) Komnoorte rakukeste kaastööl noorte seksioonide organiseerimine, noorte rakendamine rahvamajas toimuval tööle ja vajaduse korral noorte eriringide loomine.
- b) Laste kino- ja teatrietenduste, pühade ning pidustuste korraldamine.
- c) Kaasabi kultuuritöö teostamiseks koolides.

8. Mitmesuguse muu tegevuse alal.

- a) Vaba aja kultuuriselt veetmise organiseerimine.
- b) Seinalehe toimetamine.
- c) Male, kabe ja teiste mängude korraldamine.
- d) Rahvapidustuste, ekskursioonide, lõbustuste, kinoetenduste jne. korraldamine.
- e) Mitmesuguste praktiliste oskuste (majapidamise, keelte, naisalade, tervis-
hoiu jne.) õpetamine vastavalt kohalikele vajadustele.

II. Rahvamaja liikmeskond ja juhatus.

§ 2. Rahvamaja liikmeiks võivad olla kõik töötavad kodanikud (töölised, töötav talurahvas ja töötav intelligents), kes võtavad aktiivselt osa rahvamaja ja selle ringide tööst, tasuvad ettenähtud liikmemaksu ja on vähemalt 16 a. vanad.

Rahvamaja liikmeid võtab vastu ja eemaldab rahvamaja juhatus.

Rahvamaja tööst ja ettevõtetest võivad osa võtta ka mitteliikmed, kusjuures rahvamaja sihiks on võimalikult laialdaste rahvahulkade koondamine rahvamaja töö ja ülesannete ümber.

§ 3. Rahvamaja tööd juhivad ja korraldavad liikmete üldkoosolek, juhatus ja revisjonikomisjon, kes vajaduse korral moodustavad endile abiks komisjone ja toimkondi.

§ 4. Liikmete üldkoosoleku kutsub rahvamaja juhatus kokku vähemalt neli korda aastas. Koosolek on otsusevõimeline vaatamata kokkutulnud liikmete arvule.

Üldkoosolekule kuulub:

- 1) Juhatus ja revisjonikomisjoni valimine.
- 2) Liikmemaksu määramine.
- 3) Rahvamaja tegevuskavade ja tegevusaruannete kinnitamine ning eelarvete ja aruannete heakskiitmine.
- 4) Seksioonide, kabinetide, vastavate raamatukogude, lugemistubade jne. asutamine.
- 5) Vajalike kodukordade heakskiitmine.
- 6) Tähtsamaist poliitilistest sündmustest osavõtmise arutamine ja poliitkampaniade teostamine rahva hulgas Kommunistliku Partei kohalike organisatsioonide, töötava rahva saadikute Nõukogude ja ametiühingute juhtnõõride järgi.

§ 5. Rahvamaja ülesannete korrapärasest täitmist teostab ja selle eest vastutab rahvamaja juhatus, kes kinnitab ametisse kõigi ringide juhatajad ja vanemad, seinalehe toimkonna ja komnoorte organisatsioonide ettepanekul määrab laste ja noorte seksioonide juhatajad.

Raamatukogujuhataja ja ta abijõudude ametisse kinnitamine toimub rahva-
raamatukogunduse korralduses ettenähtud korras.

Rahvamaja juhatus eriti:

1) Laialdaste töötavate rahvahulkade isetegevuse rakendamise teel hoolitseb raamatukogude ja lugemistubade eest, korraldab näitusi, loenguid, kursusi, etendusi, kontserte, näidendeid, kinoetendusi, pidustusi, ekskursioone, võistlusi jne., asutab mitmesuguseid ringe ja aktiive, organiseerib suveplatse ja aedu jne.

2) Koostab eelarveid, plaane, aruandeid, täidab kinnitatud eelarvet ja valitseb rahvamaja varasid.

3) Kinnitab ringide töökavad, repertuaari, õppe-haridustöö plaani ja kunstilise isetegevuse ringide ja rühmade esinemiste kavad ning vaatab läbi kõik nende poolt ettevalmistatud näidendid ja kontserdid enne nende ettekandmist.

4) Organiseerib ja juhib rahvamaja muud tegevust laialdaste rahvahulkade isetegevuse aktiivsel kaastegevusel.

§ 6. Rahvamaja juhatus valitakse liikmete üldkoosoleku poolt vähemalt 5 liikmelises koosseisus üheks aastaks ja ta koosneb: esimehest, kellele kuulub rahvamaja tegevuse üldine, eriti poliitiline ja kultuuriline juhtimine; esimehe abist, kes hoolitseb rahvamaja majandusliku külje ja heakorra eest; sekretärist ja laekurist, kuna teised juhatusliikmed määrab juhatus üksikute tööalade vastutavaiks juhatajaiks. Juhatus on otsusevõimeline esimehe või tema abi ja kahe liikme koos olles.

Juhatuses esimees ja tema abi kuuluvad kohaliku poliitharidustöö inspektori kinnitamisele, kellel on õigus juhatuses või selle üksikute liikmete volitusi lõpetada ja nende asemele määrata uusi isikuid, kuni uute valimiseni üldkoosoleku poolt.

§ 7. Üldkoosolek valib igal aastal 3—5 liikmelise revisjonikomisjoni, kes reviderib rahvamaja majapidamist, varasid, arvepidamist, asjaajamist ja tegevust vähemalt neli korda aastas ja saadab ära kirjad revisjoni protokollidest kohaliku töötava rahva saadikute Nõukogu täitevkomiteele ja kohalikule poliitharidustöö inspektorile ning avaldab seisukoha rahvamaja eelarvete ja aruannete kohta.

§ 8. Rahvamaja ruumide kasutadaandmise ühiskondlikele organisatsioonidele otsustab ja nende tegevust rahvamaja tegevusega kooskõlastab juhatuses esimees või tema abi rahvamaja kodukorra alusel, mis määrab ühtlasi ka reeglid kodanike käitumise kohta rahvamajas, tervishoiu nõuded jne. Kodukorra kinnitab kohaliku töötava rahva saadikute Nõukogu.

§ 9. Rahvamaja juhatus koostab üldise töökava piirides iga veerandaasta lõpuks järgmise veerandi poliithariduse ja kultuurtöö töökava kooskõlas Kommunistliku Partei ja ametiühingute kohalike organisatsioonide seisukohtadega ning iga 5. kuupäevaks aruande eelmise kuu poliithariduse ja kultuuritööst, saates ära kirjad neist kohalikule poliitharidustöö inspektorile ja kohaliku töötava rahva saadikute Nõukogu täitevkomiteele.

III. Rahvamajade asutamine ja ülalpidamine.

§ 10. Rahvamaju asutatakse säärasel arvul, et rahvamaja oleks kättesaadav kõigile kodanikele, kas omaette majadesse, selleks üüritud ruumidesse või valla- ja koolimajadesse, tingimusel, et selle all ei kannata koolitöö.

§ 11. Rahvamajade võrgu koostab Tallinna, Tartu, Narva ja Pärnu linnades — linna rahvahariduse osakond, maakondades maakonna rahvahariduse osakond linnades, valdade ja alevite töötava rahva saadikute Nõukogude ettepanekul. Pärast heakskiitmist vastavate linnade ja maakondade töötava rahva saadikute Nõukogude poolt kinnitab võrgu Hariduse Rahvakomissar.

§ 12. Võrgus ettenähtud rahvamaja asutamise otsustab kohaliku töötava rahva saadikute Nõukogu. Asutatavale rahvamajale määrab Nõukogu täitevkomitee Kommunistliku Partei kohaliku komitee ja kohaliku poliitharidustöö inspektori nõusolekul 5-liikmelise ajutise juhatuse, kes võtab vastu rahvamaja liikmeid, vajadust mööda määrab ringidele ajutisi juhatajaid ja vanemaid ning alustab ja juhhib rahvamaja tegevust.

Rahvamajade asutamisest teatatakse viivitamata rahvamajade võrku koostavaile ja kinnitavaile asutistele ühes lähemate andmetega rahvamajade kohta.

Kui rahvamaja liikmete arv tõuseb 20, kutsutakse kokku liikmete üldkoosolek ja moodustatakse juhendis ettenähtud alalised organid.

§ 13. Rahvamaja ruumid ja seaded ühes kütte ja valgustusega annab ja hoiab korras, niivõrd kui seda ei tee mõni ühiskondlik organisatsioon, kohaliku töötava rahva saadikute Nõukogu.

§ 14. Niivõrd kui rahvamaja oma tulud liikmemaksudest, toetustest, maksudest, ettevõtetest jne. rahvamaja tööga ja korrashoiuga seotud väljaminekuid katta ei suuda, annavad selleks vajalikke summasid linna, valla, alevi ja maakonna töötava rahva saadikute Nõukogud ning Hariduse Rahvakomissariaat nende eelarveis selleks määratud krediitidest.

§ 15. Rahvamaja majapidamine toimub kindla eelarve alusel, mille kinnitab kohaliku töötava rahva saadikute Nõukogu, kes rahvamaja majapidamiseks, aruannete esitamiseks jne. annab vastavad juhised.

§ 16. Rahvamajade ehitamise ja sisustamise lähem kord määratakse erijuhenditega.

§ 17. Rahvamaja likvideerimise otsustab kohaliku töötava rahva saadikute Nõukogu, kes määrab likvideerimise korra ja varade saatuse.

§ 18. Vajalikud korraldused käesoleva juhendi rakendamiseks teeb ja selgitusi ning juhiseid annab Hariduse Rahvakomissariaadi Poliithariduse Osakond.

II.

Kuni kohaliku töötava rahva saadikute Nõukogude ellukutsumiseni täidavad nende ülesandeid vastavalt maa-, linna- ja vallavalitsused ning kohalike rahvahariduse osakondade ülesandeid maa- ja linnakoolivalitsused.

III.

Käesoleva juhendi jõustumisega kaotab kehtivuse Haridusministri määrus rahvamajade võrgu korraldamise kohta (RT 1931, 81, 619).

IV.

Käesolev juhend jõustub avaldamisega.

Hariduse Rahvakomissar N. A n d r e s e n.

Poliithariduse Osakonna direktor H. P i i l m a n n.

**Juhend õppetöö vaheaegade, pühade ja muude tähtpäevade kohta
1940/41. kooliaasta II poolel.**

ENSV Teataja 1940, 35, 400.

Antud Hariduse Rahvakomissari poolt 26. oktoobril 1940.

A l u s: Avalikkude algkoolide seaduse § 39 (SK VI 1938, 1, 3), Keskkoolide seaduse § 11 (RT 1940, 103, 1026), Õpetajate Seminaride seaduse § 13 (SK VI 1938, 1, 8), Pedagoogiumide seaduse § 9 (SK VI 1938, 1, 9) ja Kutsehariduslikkude õppeasutiste seaduse § 63 (SK VI 1938, 1, 6).

§ 1. Hariduse Rahvakomissariaadile alluvais kooles on 1940/41. kooliaasta II poolaastal kehtivad õppetöö vaheaegade, pühade ja muude tähtaegade kohta alljärgnevad tähtpäevad:

- 22. jaanuaril — Leinapäev (V. I. Lenini surma mälestuspäev). Sel päeval toimub V. I. Lenini mälestamine ja tema isiku tähtsuse selgitamine ühe õppetunni ajal kas klasside kaupa või ühise aktuse-koosviibimise näol.
- 22. märtsil — III õppeveerandi lõpp ja teatelehtede andmine edasijõudmise kohta.
- 24. märtsist — 31. märtsini (incl.) — kevadine õppetöö vaheaeg kõigis koolides.
- 1. ja 2. mail — õppetöö seisab kõigis koolides Maipühade puhul. — 30. aprillil tuleb koolidel ühel õppetunnil selgitada õpilastele Maipühade mõtet. — 2. mail võib korraldada keskkooli vanemate klasside õpilastele kevadpeo.
- 28. mail — IV õppeveerandi lõpp kõigis koolides, kui ei ole selle kohta tehtud erikorraldusi.
- 30. mail — klassikursuse lõpetamiseks määratud eksamite algus.
- 7. juunil — üldine õppetöö lõpp kõigis koolides.
- 9.—11. juunini — uute õpilaste vastuvõtmine kõigis koolides.

§ 2. Õppeveerandite viimasel päeval lõpeb õppetöö 4. tunniga. Teises vahetuses töötavais kooles lõpeb õppetöö II õppeveerandi lõpul 27. detsembril viimase tunniga.

§ 3. Koolitööd ei korraldata algkoolides ja maal asuvais täiendus- ja keskkoolides, kui temperatuur koha peal üks tund enne koolitöö algust on alla -20° C, ja kõigis kutsekoolides, linnas asuvais täiendus- ning keskkoolides, kui temperatuur koha peal üks tund enne õppetöö algust langeb alla -25° C. See korraldus ei ole kehtiv koolide kohta, kus suurem osa õpilastest elab internaadis. Väljaspool internaati elavatele õpilastele ei ole nimetatud temperatuuri juures kooli ilmumine kohuslik.

Õppetööd võib katkestada ekskursioonide ja talispordipäevade korraldamiseks ning õppekäikudeks loodusesse kas üksikute klasside või kooliga üheks päevaks õppenõukogu, kaheks päevaks kohaliku koolivalitsuse ja üle selle aja — Hariduse Rahvakomissariaadi vastava osakonna loal.

§ 4. Koolides, mille õppetöö alguse ja lõpu ning suvise praktika kohta kehtivad erikorraldused, tuleb käia nende erikorralduste järgi.

§ 5. Käesoleva määruse kehtima hakkamisega kaotab kehtivuse Õppetöö vahe-
aegade, üldiste ning kohalikkude pühade ja muude tähtpäevade määrus (RT 1940,
39, 345).

Hariduse Rahvakomissari as. A. Valsiner.
Kooliosakonna direktor V. Alttõa.

**Hariduse Rahvakomissari 24. oktoobri 1940 juhend kinoetenduste korraldamise
kohta.**

ENSV Teataja 1940, 35, 398.

Alus: ENSV Riikliku Kinokeskuse seadlus (ENSV Teataja 1940, 15, 149).

Avalikkude, nii tasuliste kui ka tasuta kinoetenduste korraldamine võib toimuda
ainult ENSV Riikliku Kinokeskuse loal.

Hariduse Rahvakomissar N. Andresen.

Kinnitan.
31. X 40.
Nigol Andresen,
Hariduse Rahvakomissar.

ENSV Ringhäälingu kooliraadio saatekava 1940/41. õppeaasta novembrikuus.

Kuulamine koolides toimub HRK 1940. a. 10. X nr. 3955 (HRT 8 — 1940)
ringkirjas antud juhtnööride kohaselt.

Reede, 1. nov. kell 12.00—12.40.

Alates 3. õppeaastast.

Langevarju-hüpe.

Kuuldepilte lendurite-punaarmeeelaste elust. Seadnud Maanu Saari.

Kesknädal, 6. nov. kell 12.00—12.40.

Oktoobrirevolutsiooni 23. aastapäev.

Avasõna — ENSV Hariduse Rahvakomissar Nigol Andresen.

Internatsionaal.

Kuidas saabus töörahva suur võit.

Kuuldepilte Oktoobrirevolutsiooni sündmustest Leningradis.

Teisipäev, 12. nov. kell 12.00—12.30.

Alates 4. õppeaastast.

Laevapõisi päevilt.

Jüri Parijõe kuuldemäng.

Reede, 15. nov. kell 12.00—12.30.

Alates 2. õppeaastast.

Miks hammas valutab?

Tervishoidliku sisuga kuuldepilte.

Teisipäev, 19. nov. kell 12.00—12.40.

Alates 5. õppeaastast.

Mida pakub koorilaul.

Seletusi ja muusikalisi näiteid ning ettekandeid. Korraldab Gustav Ernesaks.

Reede, 22. nov. kell 12.00—12.30.

Alates 1. õppeaastast.

Hani-luiged. Lasteoper 4 pildis. Juulia Veisbergi muusika.

S. Maršaki tekst, raadio jaoks seadnud Made Päts.

Teisipäev, 26. nov. kell 12.00—12.40.

Alates 5. õppeaastast.

Kuuldepilte M. Gorki romaanist „Ema“.

Koostanud Salme-Luude Vettik.

Reede, 29. nov. kell 12.00—12.40.

Alates 5. õppeaastast.

Pugatševi mäss.

G. Helbemäe dramatiseering A. Puškini romaani „Kapteni tütar“ järgi.

Kooliosakonna juhataja V. Alttõa.

Sekretär R. Alas.

Vastutav toimetaja Aleksander Kurvits.

Väljaandja: Hariduse Rahvakomissariaat.

Riigi Trükikoja trükk.

Tallinn, Niine 11.

Raamatupalat

EESTI
 RAHVUSRAAMATUKOGUS
 AR

40-212